
A digitális logopédiai oktatás tapasztalatai egy felmérés tükrében

Jankó István³

Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat XI. kerületi Tagintézmény
janko.istvan.11@fpsz.net

Összefoglaló

A Kormány – 1102/2020. (III. 14.) Korm. határozata szerint – a koronavírus-járvány miatt a köznevelési és szakképzési intézményekben új munkarendet vezetett be. A rendelet szűkszavúan fogalmaz, igaz, hogy köznevelési intézményeket említ, amibe beletartoznak a pedagógiai szakszolgálatok is, egyéb más konkrét említés nincs, hogy a pedagógiai szakszolgálatok március 16-a után hogyan lássák el feladataikat. A pedagógiai szakszolgálatok 8 szakfeladatot látnak el:

- gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés, oktatás és gondozás
- szakértői bizottsági tevékenység
- nevelési tanácsadás
- logopédiai ellátás
- konduktív pedagógiai ellátás
- gyógytestnevelés
- iskolapszichológiai, óvodapszichológiai ellátás
- kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók gondozása.

Minden szakfeladatnál meg kellett oldani, hogy a további fejlesztések, foglalkozások, órák folytatódjanak digitális formában. Minden szakfeladatnál más-más módszerrel, eszközzel kellett ezt megoldani.

Ebben a cikkben részletesen csak a *logopédiai ellátás* tapasztalatairól írok. A későbbiekben érdemes volna minden szakfeladatnál megvizsgálni, felmérni, hogy mit tapasztaltak, hogyan oldották meg a feladatot.

A szabadon írható válaszokban sokan jelezték, hogy kifejezetten örülnek ennek a felmérésnek, többen a felgyülemllett feszültséget írták ki magukból, ha másért nem is, de ha erre jó volt ez a kérdőív, már megérte foglalkozni ezzel.

Cél

A kérdőív célja, hogy a digitális ellátás során a logopédus kollégák milyen tapasztalatokat szereztek a különböző feladatellátási helyeken, ez hogyan alakította az infokommunikációs kompetenciájukat.

Fontosnak éreztem, hogy a többheti megfeszített szakmai, technikai kihívásokkal teli munka után legyen lehetőség elmondani tapasztalataikat, érzéseiket. Szándékom volt, hogy minél többen, több helyről (lehetőleg országosan) válaszoljanak a kérdésekre. A másik célja a felmérésnek, hogy az ismeretek, tapasztalatok birtokában a jövőben felkészültebben tudjunk reagálni ilyen helyzetekre.

Módszer

A kérdőívet a Google-úrlapkészítővel állítottam össze: <https://www.google.hu/intl/hu/forms/about/>. 33 kérdés szerepelt a lapon, melyben voltak kötelezően kitöltendő elemek is. A kérdések többsége feleletválasztásos volt, mert tapasztalatom, hogy az ilyen típusú kérdésre szívesebben válaszolnak. Voltak olyan kérdések is, amelyeknél szabadon lehetett beírni a válaszokat, ez jó döntésnek

---

³ Köszönetnyilvánítás. Köszönöm minden logopédus kollégámnak, hogy a digitális munka fárasztó napjai után még volt erejük ezt a kérdőívet kitölteni. Külön köszönet azoknak, akik ki is fejtették a véleményüket, és leírták, mit gondolnak a logopédiai munkáról ebben a váratlan és különleges helyzetben. Köszönet Lőrik József tanár úrnak, az ő biztatása nélkül nem tudtam volna megírni a cikket. Külön köszönöm Fehérné Kovács Zsuzsanna tanárnőnek, aki ellenőrizte a kérdéseket és szakmai javaslatokkal is segítette a munkámat.

bizonyult, mert egy-egy kérdésnél nagyon sok olyan választ kaptam, amely nem szerepelt a kiválasztandó feleletek közt.

A kérdőív linkjét több helyre is elküldtem. Az összes megyei (budapesti) szakszolgálat főigazgatójának, a Facebook logopédus-csoportjába és a Magyar Logopédusok Szakmai Szövetség Egyesületének tagjai részére is.

Az első válasz június 12-én érkezett, az utolsó június 29-én. A kérdőívet összesen 384-en töltötték ki. Meglepő volt számomra, hogy ennyien rászántak néhány percet, hogy válaszoljanak a kérdésekre. A szabadon megválaszolható kérdésekre adott válaszok sokasága és tartalma rávilágított arra, hogy a bezártság és az eddig megszokott napi rutin változása, illetve a szokványostól nagyban eltérő, szinte személytelen foglalkozások tartása megváltoztatta pozitív és negatív irányba a kollégák gondolkodását a tanításról, a szakmáról.

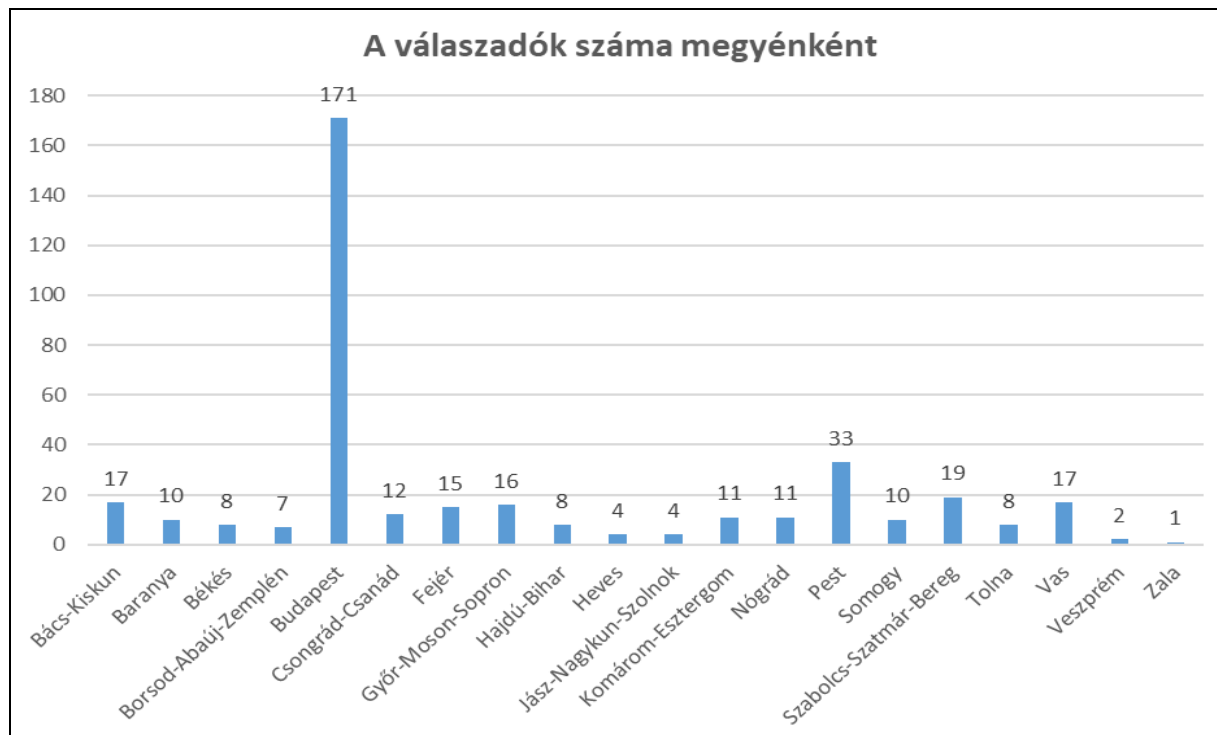
A kérdéseket úgy állítottam össze, hogy a lehető legértékesebb információkat tartalmazza, ne legyen túl hosszú és bonyolult a kitöltés. Biztos vagyok benne, hogy lehetett volna más, mélyebb felmérést is készíteni, de az idő múlásával a feltett kérdésekre már nem azok a válaszok jöttek volna, ezért kellett gyorsan, a digitális oktatás megszüntetése után rögtön elkészíteni a kérdőívet.

Fontosnak tartottam olyan részeket is beilleszteni, amelyekben szabadon lehet írni az ellátás előnyeiről, hátrányairól és az egészségről alkotott véleményükről.

Az elküldött válaszokat a Google-űrlapkészítő automatikusan grafikonná alakítja, amit nem lehet módosítani. Ennek a formája és a szabadon bejövő válaszok terjedelmessége miatt, a válaszokat Excell-formátumban újra feldolgoztam.

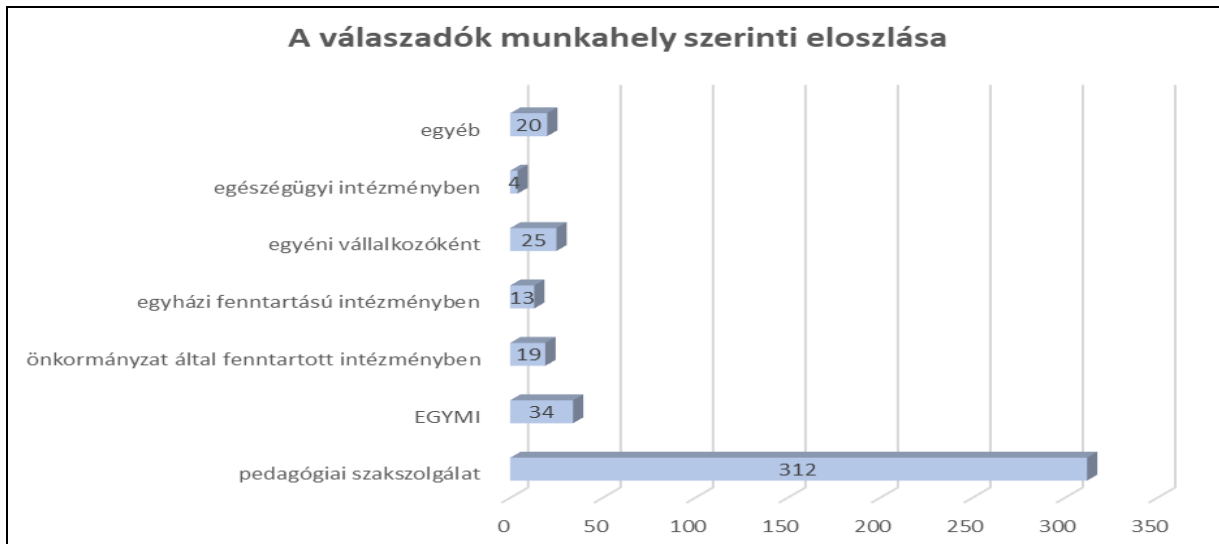
A kérdőív feldolgozása

1. A válaszadók száma megyénként. A legtöbb válasz Budapestről érkezett: 171, az összes válasz 44,5%-a, Pest megyéből 17 (8,6%), Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből 19 (4,9%), Bács-Kiskun megyéből 17 (4,4%), Vas megyéből 17 (4,4%), Győr-Moson-Sopron megyéből 16 (4,2%), Fejér megyéből 15 (3,9%) válasz. Sajnos volt olyan megye, ahonnan csak egy választ kaptam, valószínűleg az információ nem juthatott el a kollégákhoz.

1. grafikon

2. A válaszadók munkahely szerinti megoszlása. A kérdésre több válasz is megjelölhető volt. Legtöbb válasz a pedagógiai szakszolgálatban dolgozó kollégáktól jött, de szép számmal adtak választ az EGYMI-nél, illetve egyéni vállalkozóként tevékenykedők is. Érdekes lett volna, ha a kérdőív rákérdezt volna, az egyéb kategóriát választók hol dolgoznak.

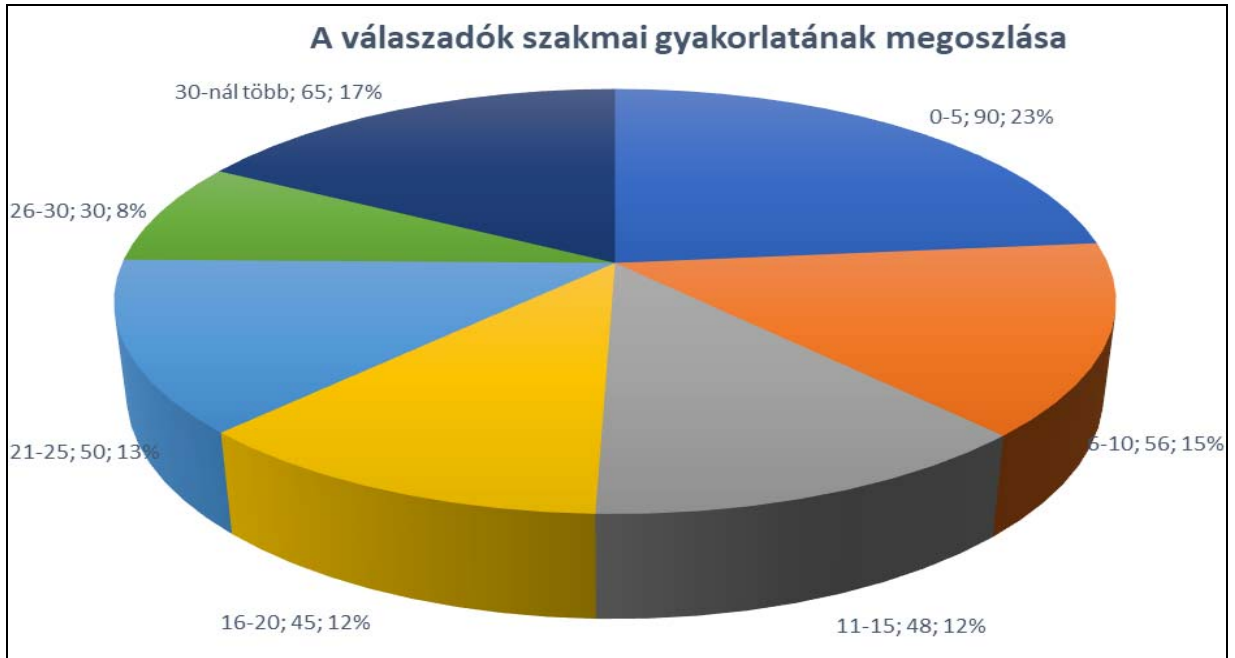
2. grafikon

3. A válaszadók korosztály szerinti eloszlása. A kérdésre több válasz is megjelölhető volt. Meglepetést nem okozva az óvodáskorúakkal foglalkoznak a legtöbben, de iskoláskorúakat is szép számmal látnak el a kollégák. A grafikon érdekessége, hogy egyre többen foglalkoznak 3 év alatti gyermekekkel. Kíváncsi voltam a felnőttellátás részleteire is. 25-en jelölték meg, hogy felnőttekkel is foglalkoznak. A feltevésem az volt, hogy ezek a kollégák nagy részben az egészségügyben dolgoznak. A részletes elemzés után a következőket lehetett megállapítani. A felnőttek ellátása túlnyomó többségben Budapesten valósul meg, de van ellátás Bács-Kiskun, Somogy, Fejér, Hajdú-Bihar megyében is. 90%-ban egyéni vállalkozóként végzik a tevékenységet. Egészségügyben dolgozó kollégák közül csak egy fő válaszolt, valószínűleg nem ért el hozzájuk az űrlap kitöltésének lehetősége.

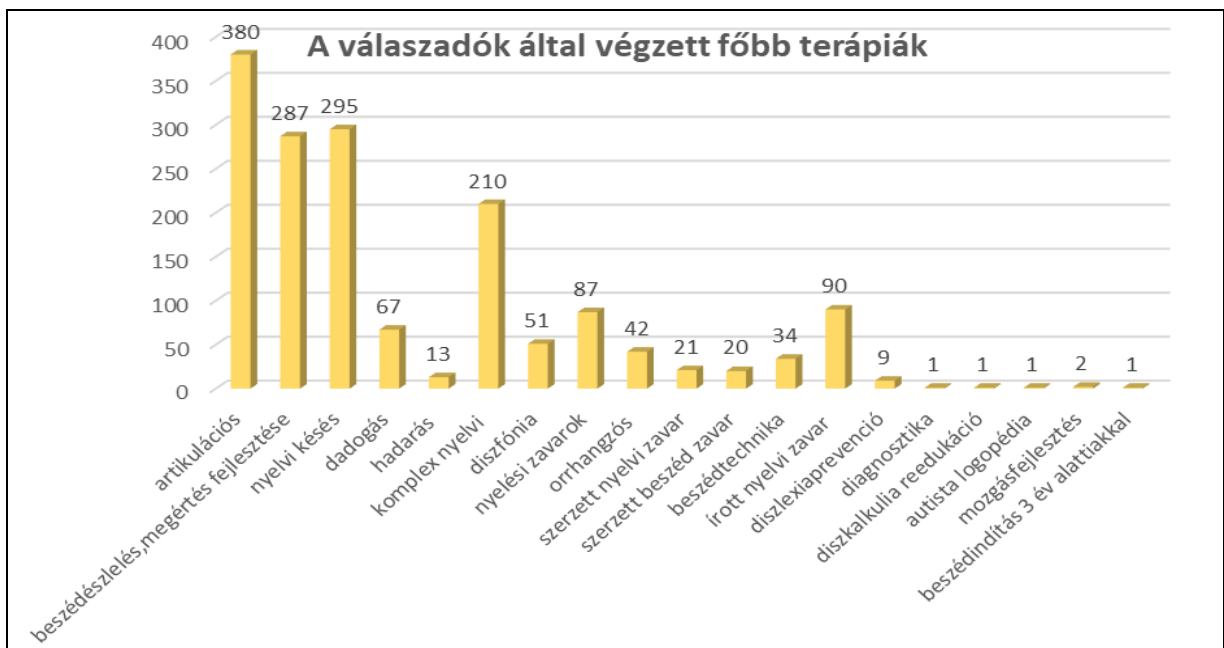
3. grafikon

4. A válaszadók szakmai gyakorlatának megoszlása. A kapott válaszokból kitűnik, hogy a szakmai tapasztalat idejének eloszlása szinte egyenletes. Érdekeség, hogy a két a legtöbb választ adó korosztály a pályakezdők (23%) és a 30 évnél több szakmai tapasztalattal rendelkezők (17 %) adták. Ha ránézünk az ábrára, szinte egyenletes képet mutat.

4. grafikon

5. A válaszadók által végzett főbb terápiák. Igyekeztem a terápiák megnevezésénél a ma használatos és elfogadott szakkifejezéseket feltüntetni (nyelvlökéses nyelés helyett nyelési zavar, afázia helyett szerzett nyelvi, illetve beszédzavar). A válaszadók 99%-a jellemzően artikulációs terápiát végez. Kimagaslóan magas a komplex nyelvi terápiát végzők aránya. Úgy gondolom, hogy ez nagyon jó irány. Említésre méltó, hogy 13 kolléga foglalkozik hadarókkal is. (A sok adat bővebb leírást is megengedne.)

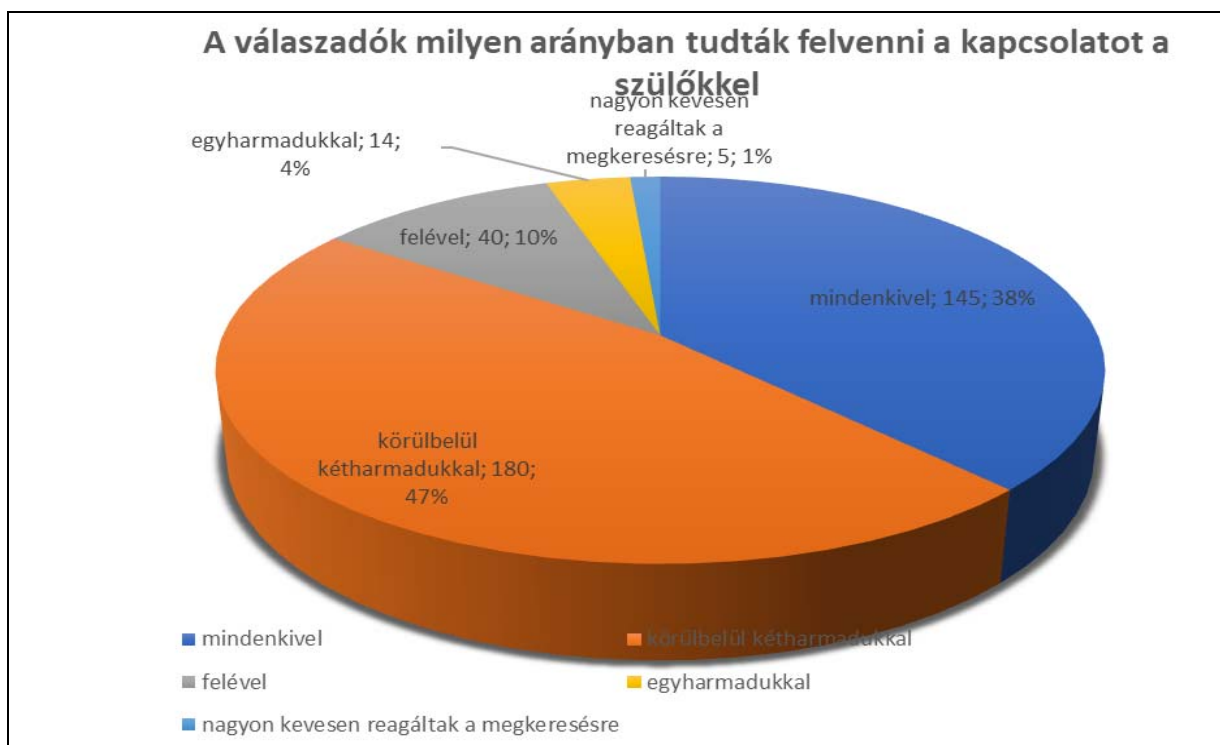

5. grafikon

Ezek után térjünk rá a veszélyhelyzet kihirdetése utáni időszakra, hogyan alakultak a terápiák, és mi történt az ellátás területén.

6. *Milyen arányban tudták felvenni a kapcsolatot a szülőkkel?* Jól látható, hogy a választ adó kollégák döntő többségének sikerült a legtöbb szülővel felvenni a kapcsolatot (84,7%-ával), elenyésző azoknak a száma, akikkel nem sikerült kapcsolatot létesíteni. Ebből két dologra következtethetünk: a szülők számára fontos a logopédia, a kollégák mindent megtettek azért, hogy a megváltozott helyzetben is kapcsolatban legyenek a szülőkkel és nem utolsó sorban a tanítványaikkal.

Nézzük meg, milyen módon történt ez a kapcsolatfelvétel! Döntő többségben az e-mailt, telefont, skype-ot használták a kollégák, de majdnem minden lehetséges csatornát kihasználtak, hogy elérjék a szülőket.

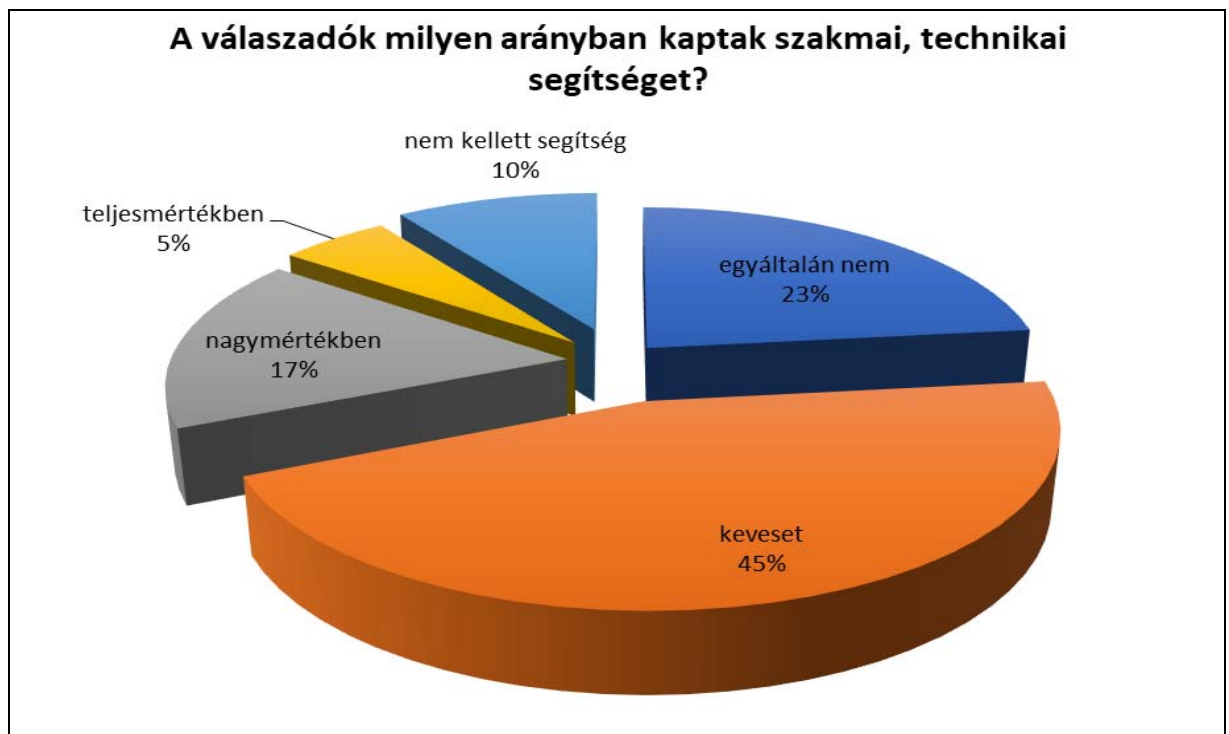
6. grafikon

7. *Mely eszközöket vettek igénybe a kapcsolattartáshoz.* A kérdésre több választ is lehetett adni. Ez természetes, mert a szülőknek különféle eszközük volt, amit használtak, így a kollégák egyénre szabottan többféle eszközzel is tarthattak kapcsolatot. Technikailag a legegyszerűbb a kapcsolatot tartani emaillel, telefonnal. Sokan kihasználták az emailnél sokkal személyesebb, videochetre alkalmas eszközöket, (Messenger, Skype) Látni, hogy a kollégák milyen kreatívak, megtalálták a módját, hogy kapcsolatba lépjenek a szülőkkel. Sokan a személyes kapcsolatot tartották fontosnak, ezért telefonon beszéltek a szülőkkel. A tapasztalatok is azt mutatják, hogy a személyes beszélgetés után sokkal többen kapcsolódtak be az online oktatásba. A szabadon írható részben megemlítik, hogy bizony az eszközök hiányában kizárólag postai úton küldtek feladatokat a gyerekeknek, tisztelettel érdemelnek ezek a kollégák, mert még ebben a helyzetben is kitalálják, hogyan tudnának hozzájárulni a gyermek fejlesztéséhez és ezért meg is tesznek mindent.

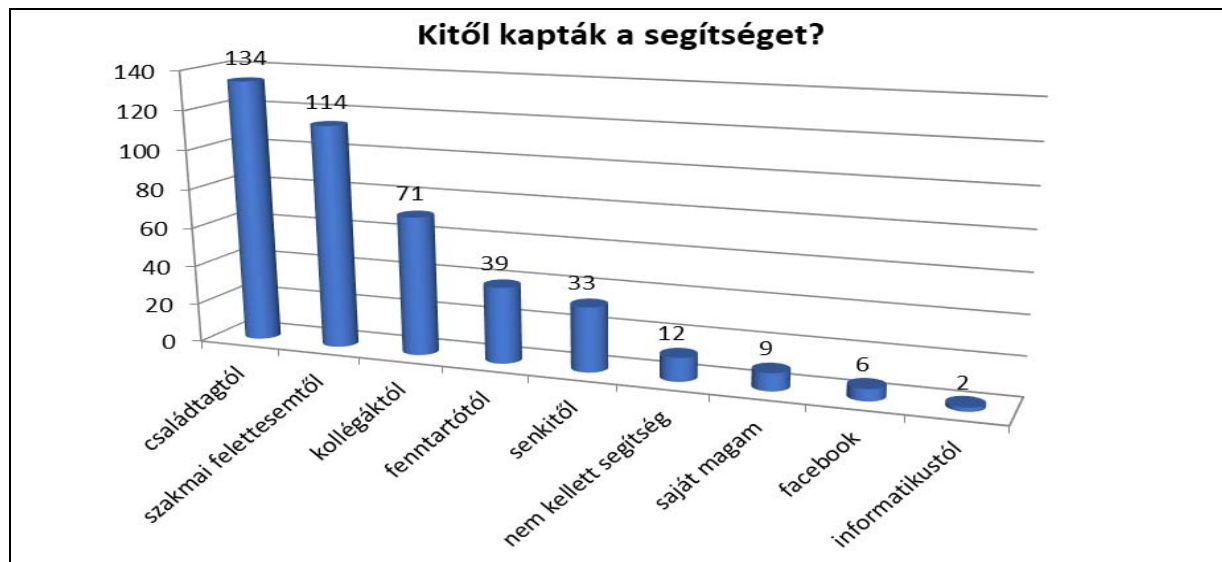
7. grafikon

8. Milyen arányban kaptak szakmai, technikai segítséget. Számomra kicsit megdöbbentő, hogy a választ adó kollégák 68%-a nem, vagy csak kevés segítséget kapott. Kevésnek tűnik azoknak az aránya, akiknek nem kellett segítség. Át kell gondolni, annak a lehetőségét, hogyan tudnánk azoknak a kollégáknak képzést nyújtani, akik kevésbé jártasak a különböző technikákban. További elemzést igényel, hogy mely ellátó intézményben kaptak a legkevesebb segítséget a munkájukhoz. A következő részben láthatjuk, hogy akinek volt segítsége, azt kitől kapta.

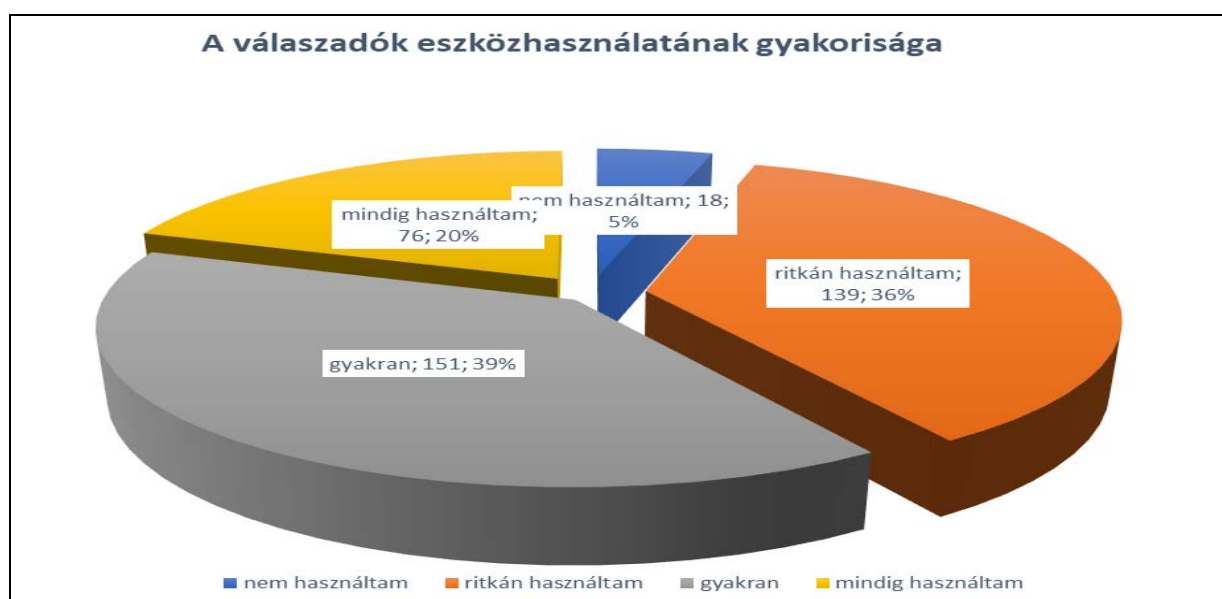
8. grafikon

9. *Kitől kaptak a válaszadók segítséget.* A kollégák több választ is megjelölhettek, illetve írhattak. Egyértelmű, hogy a segítség három nagy csoportból érkezett, család, fenntartó és a kollégák. Tanulságos, hogy a rendszergazdákat, informatikusokat elenyészően említették meg a segítség forrásául. A visszaérkező válaszok sokasága miatt (az „egyébben” szabadon lehetett írni) összefoglaltam és egységesítettem az azonos tartalmú válaszokat. Keveslem a fenntartói segítséget, de mindenképpen pozitív tapasztalat, hogy a szakmai felettesek segítették a kollégákat a szervezésben, a lehetőségekhez mérten az eszközök biztosításában. Kiemelném a családtagok szerepét.

9. grafikon

10. *A válaszadók eszközhasználatának gyakorisága.* Megnyugtató és örvendetes, hogy a kollégák 95,8%-a használ infokommunikációs eszközt, ebből közel 20% mindig, 5%-nyi választ adó pedig nem használt ilyen eszközt. A minősítési eljárás egyik kompetenciaeleme az infokommunikációs jártasság megléte. Soknak tartom azoknak a számát, akik nem, vagy csak ritkán használják ezeket az eszközöket. Meggyőződésem, hogy ezek az eszközök nagyban megkönnyítik a logopédiai munka szakmai és adminisztrációs részét. Nézzük, hogy mire használták a kollégák az eszközöket.

10. grafikon

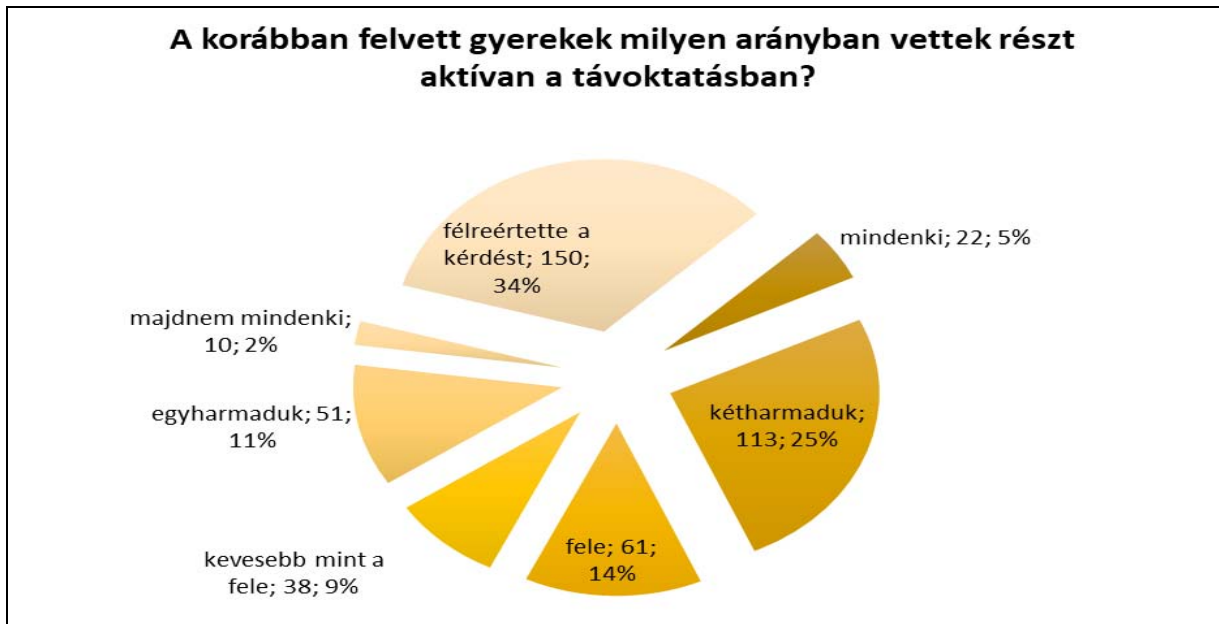
11. A távoktatás bevezetése előtt mire használták az IT eszközöket? Mivel több választ is meg lehetett jelölni, a számokból látni, hogy sokan sokféle alkalmazást használtak a munkájához. E-mailt egyértelműen a többség használja, és nagyon sokan használják saját feladatlap, és az ebben az időszakban népszerűvé lett online feladatok készítésére. Meglepő, hogy kevesen említik az adminisztrációt. (INZR).

11. grafikon

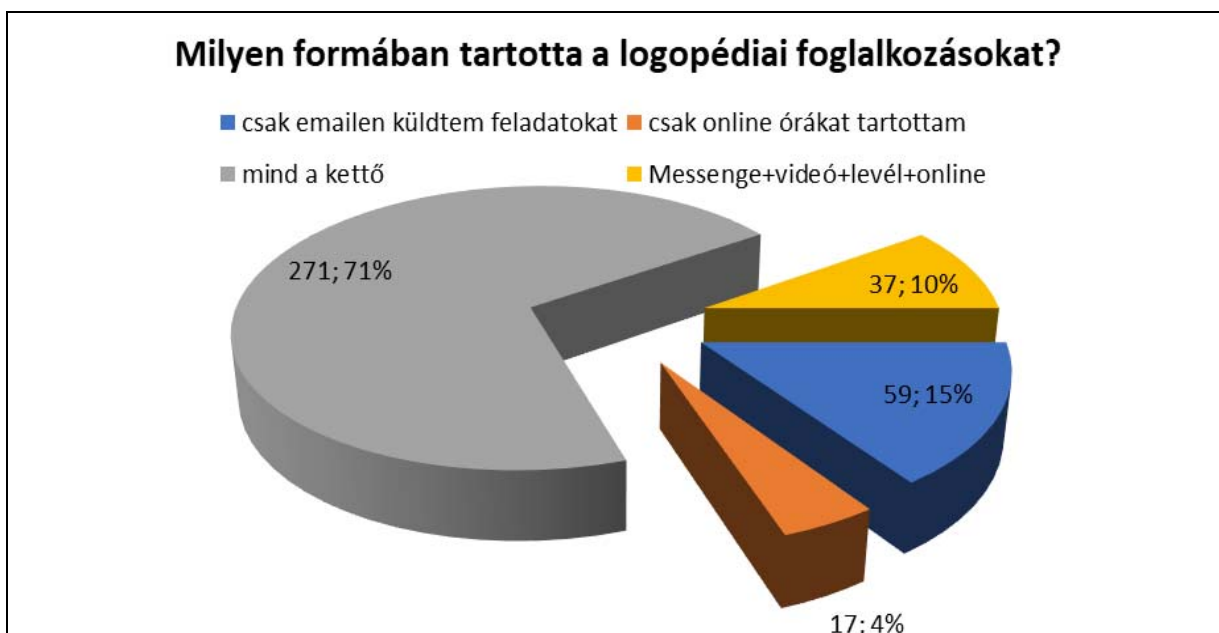
A következő kérdést valószínűleg nem jól fogalmazhattam meg, mert rengetegen úgy értelmezték, hogy a távoktatás előtt milyen arányban vettek részt a gyerekek a távoktatásban. Természetesen sehányan. A kérdés arra irányult, hogy a távoktatás bevezetése előtt terápiára járó gyerekek milyen arányban vettek részt a távoktatásban, amikor azt bevezették.

12. A korábban felvett gyerekek milyen arányban vettek részt aktívan a távoktatásban? Akik jól értelmezték a kérdést, azok válaszait figyelembe véve a következőket állapíthatjuk meg: 22 (5%) kolléga válaszolt úgy, hogy a korábban felvett gyermekek mindegyike részt vett a távoktatásban. 113-an (25%) válaszoltak úgy, hogy kétharmaduk és 61-en, hogy a fele (14%) vett részt az online órákon. Néhány válasz, amit szabadon írhattak a kollégák: „Halmozottan hátrányos falvakból jönnek a gyerekek, a családnál nem jellemző a laptop, számítógép. Ha okostelefon van is, akkor sem biztos, hogy arra használják.” „... többségük aktívan, mivel ambuláns keretek között látom el őket” „... nem jellemző, levelezést folytattam a szülőkkel.” „Eleinte visszajelezték a szülők, de az 1. hónap után gyakorlatilag minden család leállt. Nem jött visszajelzés a folyamatos kérés ellenére sem. Onnantól nem ellenőrizhető a fejlődés állapota. Az év végi minősítés csak a digitális oktatás kezdeti állapotát tükrözheti.” „... a többség igényelte...” „Rendszeres visszajelzést 4–5 családtól kaptam a 36-ból.”

12. grafikon

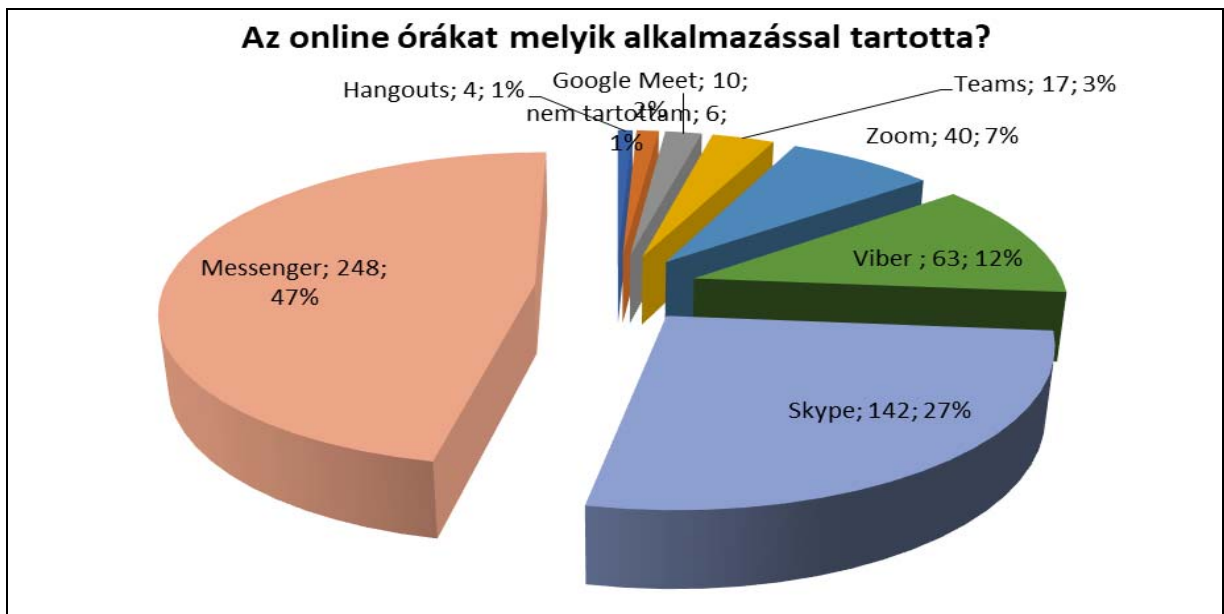
13. Milyen formában tartották a foglalkozásokat? Döntő többségben, 271-en online órák tartásával, illetve emailen küldött feladatokkal valósították meg a foglalkozásokat. Nagyon sok variációban és formában dolgoztak a kollégák, igyekeztek megtalálni a lehetőségek és a technikai adottságok közül a szülőknek és a gyerekeknek a legmegfelelőbbet. Néhány válasz ezek közül: „... postai úton, e-mailben, Messengeren...” „E-mail és a gyermekek szülei által a gyakorlásról küldött felvételek segítségével. Szükséges esetekben online órát is tartottam.” „Facebook zárt csoportban heti közös feladatok, egyéni feladat Messengeren és videóchat óra egyénileg.” „Fb-csoportban, Messengeren küldtem személyre szabott feladatokat.” „Videók küldése mindkét részcsoporttól plusz e-mail.”

13. grafikon

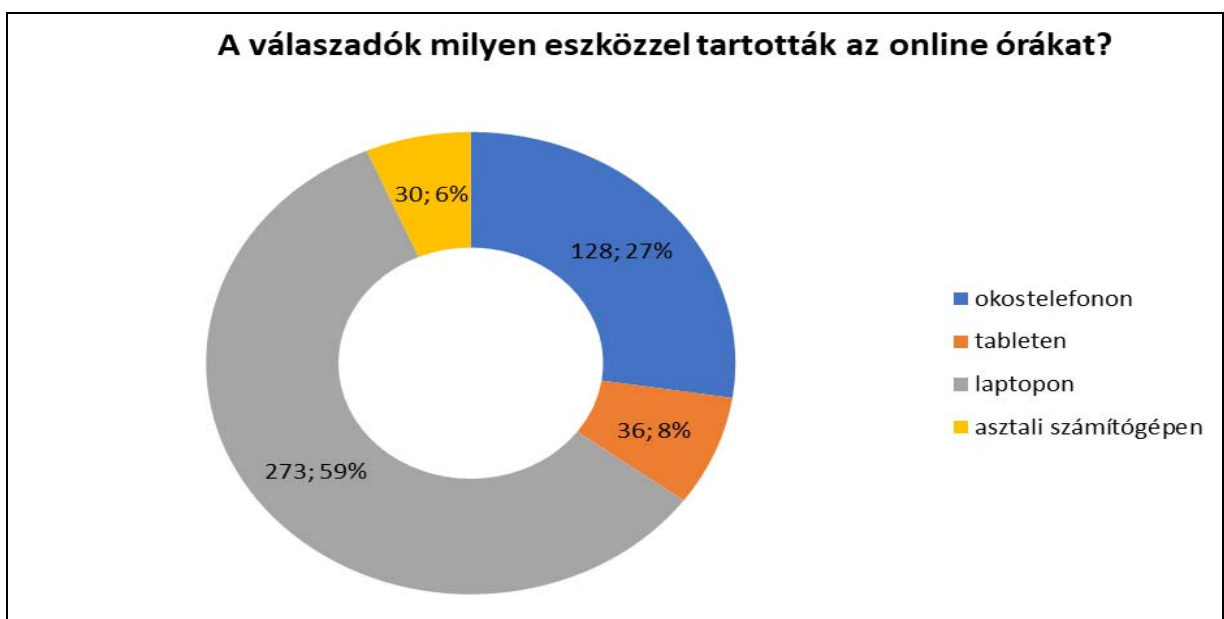
Kíváncsi voltam, hogy az online órákhoz milyen alkalmazást használtak. Itt is több választ lehetett bejelölni.

14. Az órákat melyik alkalmazással tartották? A legnépszerűbb alkalmazás a Messenger, majd utána a Skype, Viber. Többen felfedezték a Google új szolgáltatását a Google Meet-et, amelyet a Google (nem véletlenül) ebben az időszakban jelentetett meg. A Teams-ot kevesen használták, valószínűsítem azért, mert az Office 365 fejlesztésű Teamsben nehézkes külsős partnereket felvenni. Többségében a vegyes alkalmazásokat használták, többfelét mindenféle variációban, alkalmazkodva a szülők lehetőségeihez.

14. grafikon

15. Milyen eszközzel tartották az online órákat? Több választ is be lehetett jelölni. Elsőprő többségben laptopon végezték a munkát, de többen többféle eszközt is igénybe vettek. A mobilitás nagyon fontos, mert ma már a korszerűtlen asztali gépek nem tudnak minden igényt kielégíteni és erre a munkára kevésbé alkalmasak. Külön kamera, hangszóró és mikrofon kell hozzá, a többi eszközben mindezek beépítve rendelkezésre állnak.

15. grafikon

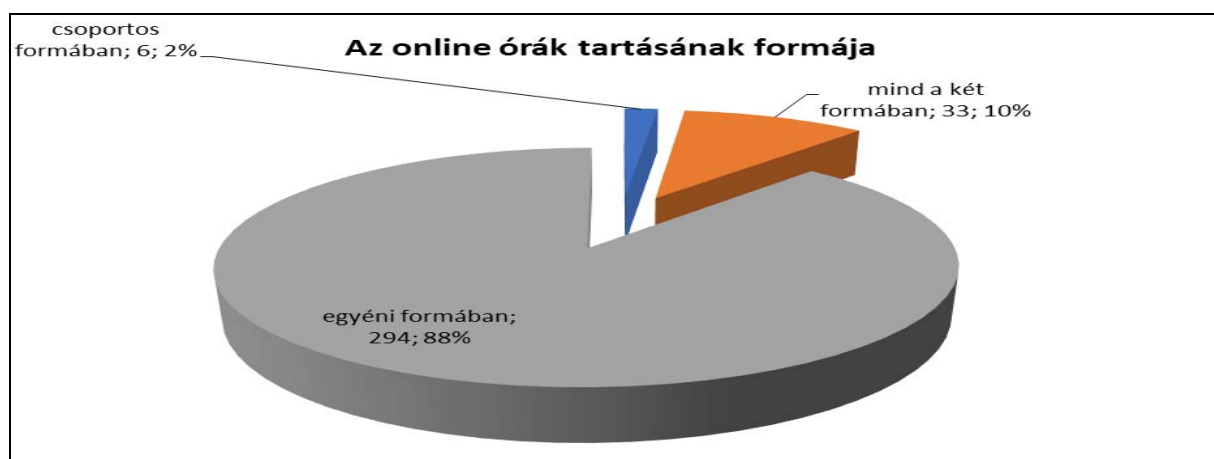
16. *Ki biztosította ezeket az eszközöket?* Itt több választ is meg lehetett jelölni, többen többféle tulajdonú eszközt használtak, de döntő többségben saját, kölcsönkapott eszközökkel dolgoztak. 76-an jelezték, hogy a fenntartótól, munkahelytől kapták a gépeket. Megnéztem megyékre lebontva, hogy ezek a számok hogyan alakultak. Jellemzően egy-egy megyéből a válaszadók arányában a legtöbb eszközt Budapesten biztosította a munkahely vagy a fenntartó. Meglepetésemre a válaszadók közül, akik Pest megyében dolgoznak, csak egy kolléga jelezte, hogy a fenntartótól kapta az eszközt.

Ha a jövőben online oktatást akarunk végezni, akkor ahhoz a fenntartónak sokkal több, online oktatásra alkalmas eszközt kell rendelkezésre bocsátania. Néhány jellemző válasz: „A munkahelyemtől kaptam laptopot, amit később nem tudtam használni, így maradt a saját. Saját laptop, internet, scan.” „Sajátomat használtam, vettem saját erőből 27 ezer forintért webkamerát és állványt!” „Sajátomat használtam. Az első hét végére a saját (7 éves) laptopomon elromlott a kamera. Ezután tableten próbálkoztam, de az egyáltalán nem volt alkalmas erre a feladatra. Végül kaptam kölcsönben családon belül egy másik laptopot. A munkahelyem nem tudott megfelelő eszközöket biztosítani. Amit adtak volna, az is siralmas állapotú volt.”

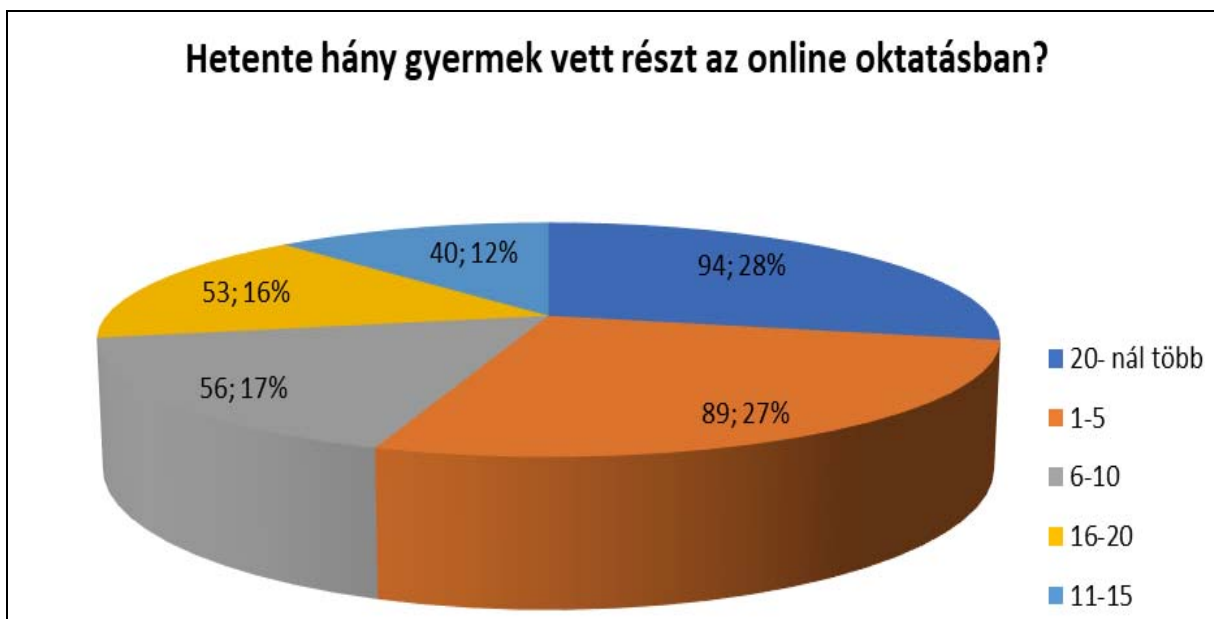
16. grafikon

17. *Milyen formában tartották az online órákat?* A kollégák az órákat döntő többségben egyéni (88%), 6-an (2%?) számoltak be arról, hogy kizárólag csoportos formában, 33-an (10%) mindkettő formájában tartotta az órákat. Online csoportos foglalkozásokat tartani nem egyszerű feladat, technikailag bonyolultabb, az óra módszertani és szervezési rutint követel meg, valószínűleg ezért választhatták ezt kevesebben.

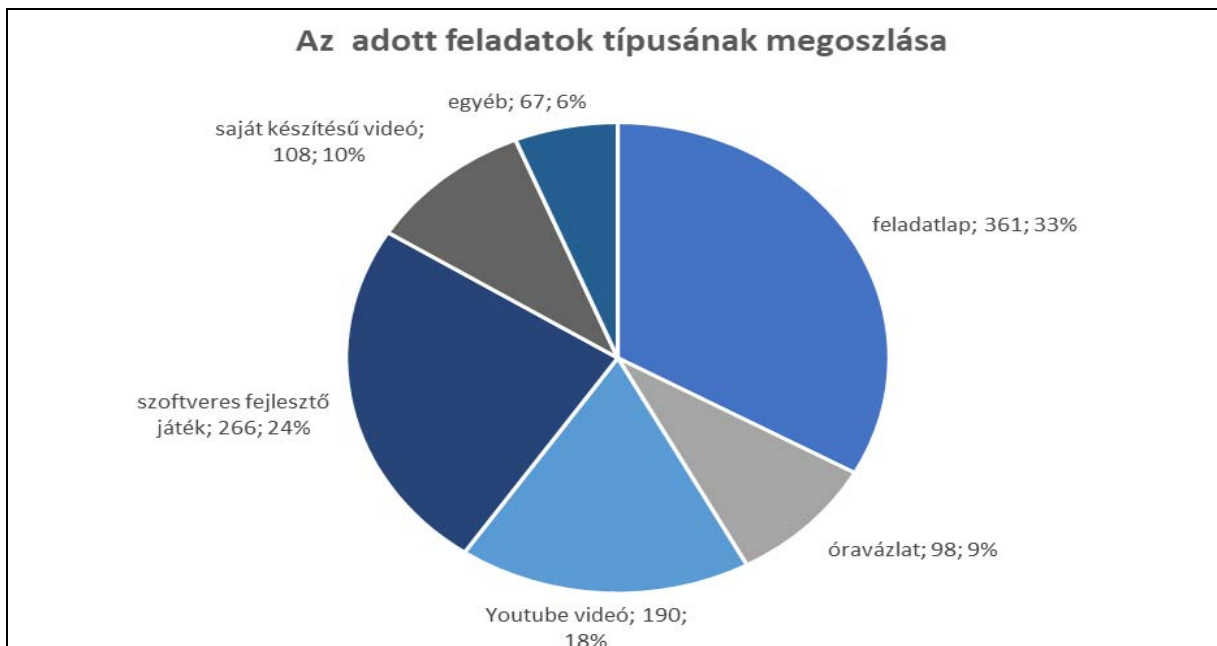
17. grafikon

18. Hetente hány gyermek vett részt az online oktatásban? 20-nál többen vettek részt hetente (28%), viszont majdnem ugyanilyen arányban (27%) csak 1–5 gyerek vett részt az online foglalkozásokon.

18. grafikon

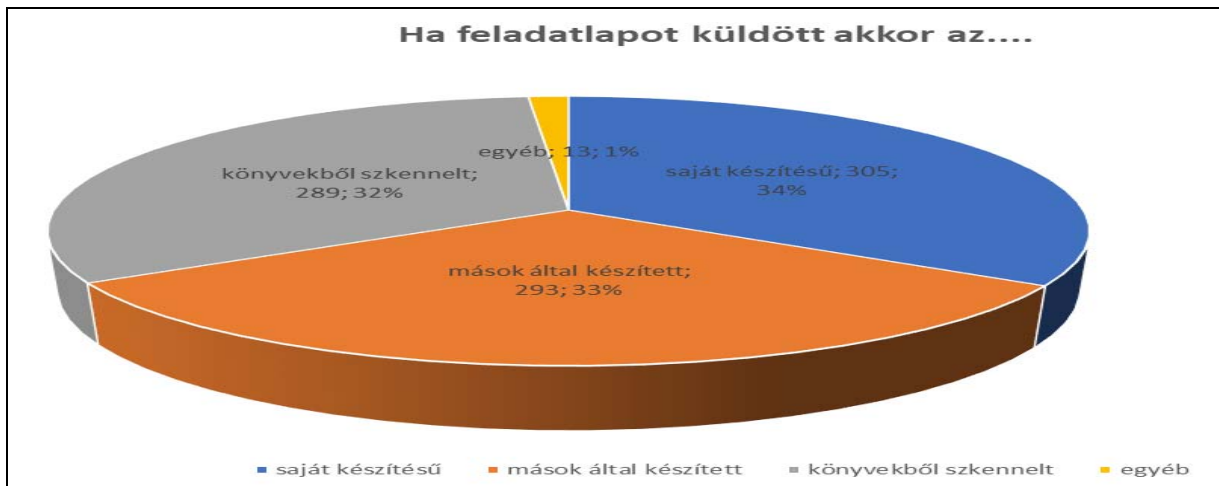
19. A válaszadók által adott feladattípusok megoszlása. A feladatlap küldése volt a legnépszerűbb feladat, amit alkalmaztak a kollégák (33%), de szép számmal (24%) küldtek szoftveres feladatot (9%), óravázlatot, 18% Youtube videót, de sokan vállalkoztak saját készítésű videó küldésére is (10%). Érdekes még kiemelni az említett feladattípusok közül, ami az egyebekben (6%) szerepel, a legérdekesebbeket: „FPSZ-es videók, fotók, rendszeres hírlevelek.”

19. grafikon

Érdekelt, hogy ha feladatlapot küldött, akkor az honnan származott. Több választ is be lehetett jelölni.

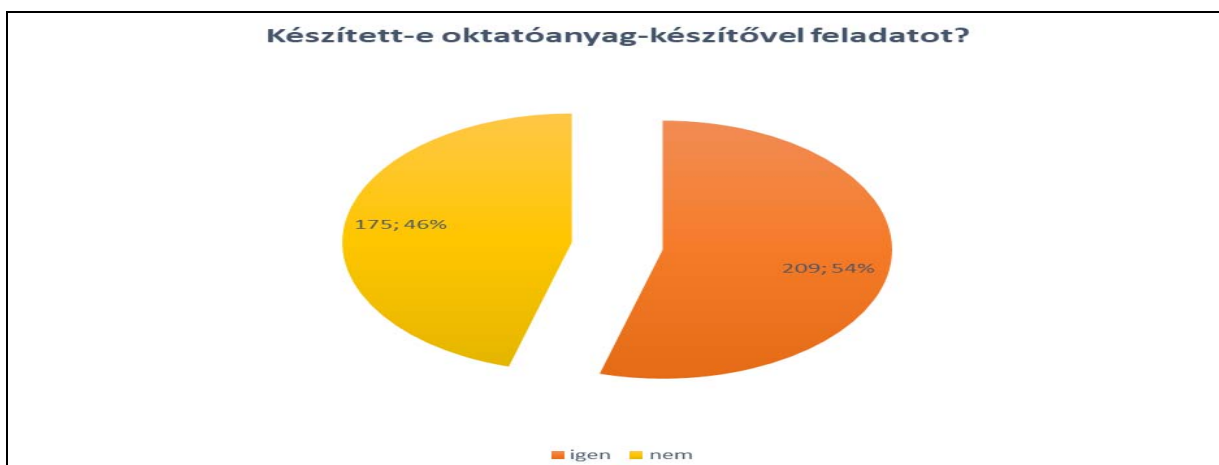
20. *Ha feladatlapot küldött akkor az ...* Ha minimálisan is, de többen adták azt a választ, hogy inkább saját készítésű feladatlapokkal dolgoztak. Sokan választották a mások által készítéseket is. Sok helyen hoztak létre közös felületet, amelyre mindenki feltölthette a saját lapjait, és a többiek szabadon használhatták ezeket. A jövőre nézve ezeket közkinccsé kellene tenni, természetesen kellő szakmai kontorollal, és az MLSZSZ honlapjára feltenni. Sokan kiemelték, hogy nagyon pozitív volt, ahogy a logopédusok összefogtak, sokan megosztották a saját készítésű feladataikat. Más kérdést vet fel a könyvekből való szkennelés, másolás, ebben a helyzetben ezt szükségmegoldásnak tartom, de „normális” helyzetben ez mindig felveti azt, hogy más szellemi termékét ne másoljuk, hiszen a szerző anyagi hátrányba kerül, és jogilag is felvett vitás kérdéseket.

20. grafikon

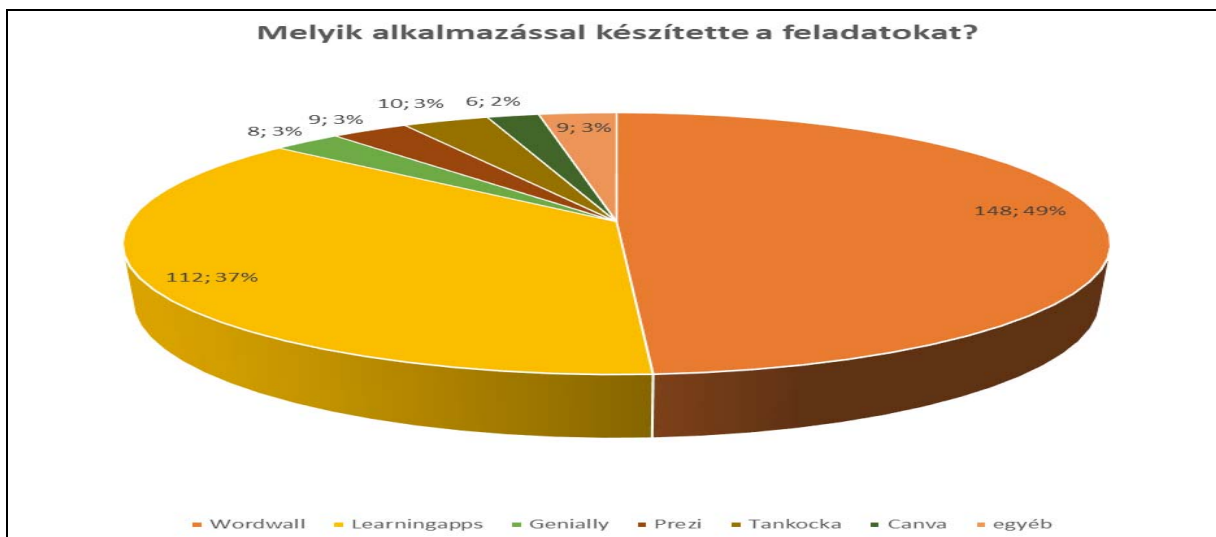
21. *Készített-e oktatóanyag-készítővel feladatot?* Az online oktatás bevezetése után meredeken emelkedett azoknak a száma (nemcsak a logopédusok körében), akik felfedezték és használni kezdték azokat az online elkészíthető oktatóanyag-készítő alkalmazásokat, melyekkel segíteni tudták tanítványaik tanulását. Ezek az alkalmazások alkalmasak voltak arra, hogy a logopédia területén is használjuk. Ezek az alkalmazások a használatuk közben fejlődtek, fejlesztették, és ha valaki még jobb, még változatosabb feladatot akart készíteni, akkor azért már fizetnie kellett. Sokan éltek ezzel a lehetőséggel, és káprázató fejlesztő „játékokat” alkottak.

A válaszadók 54%-a készített digitális feladatkészítő alkalmazással feladatot. Ezeket az alkalmazásokat online formában lehet elkészíteni, és nagy előnye, hogy mindenki használhatja, elküldheti a feladat linkjét.

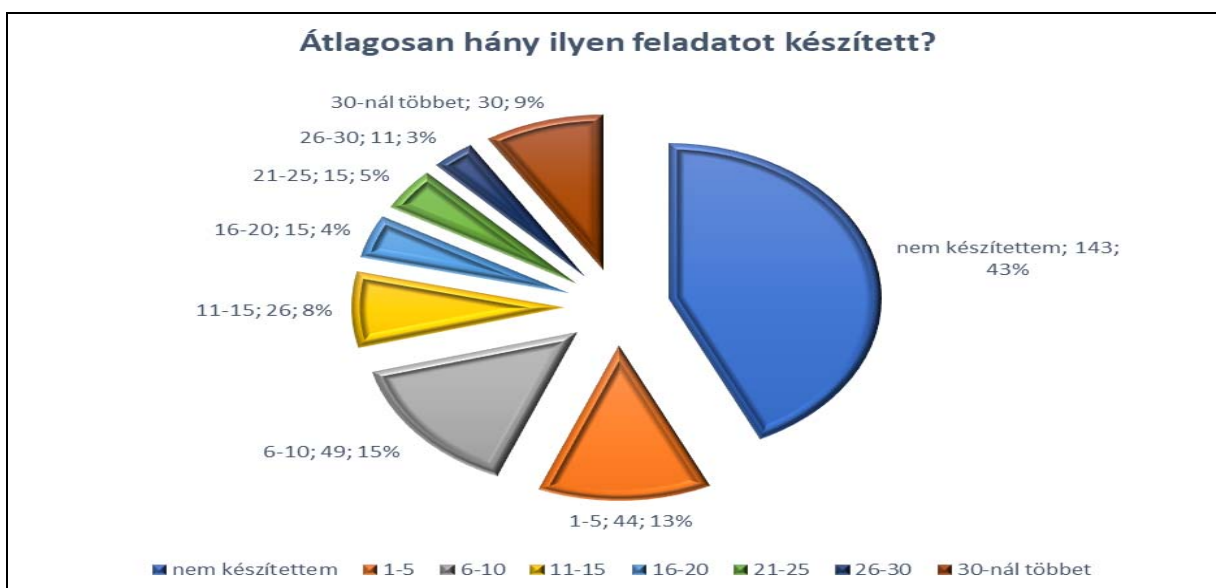
21. grafikon

22. *Melyik alkalmazással készítette a feladatokat?* A két legnépszerűbb alkalmazás a Wordwall és a Learningapps, de sok feladat készült az előzőeknél sokkal több lehetőséget kínáló Genially programmal. Hátrányuk, hogy ha többféle funkciót szeretnénk használni, akkor azért már fizetni kell. Ezenkívül még más programokkal is próbálkoztak a kollégák. Az előnyük ezeknek a feladatoknak, hogy a feladatkészítő honlapján megtalálható, témánként szűrhetők az elkészült feladatok. Ezeknek a linkjét lehet elküldeni a szülőknek.

22. grafikon

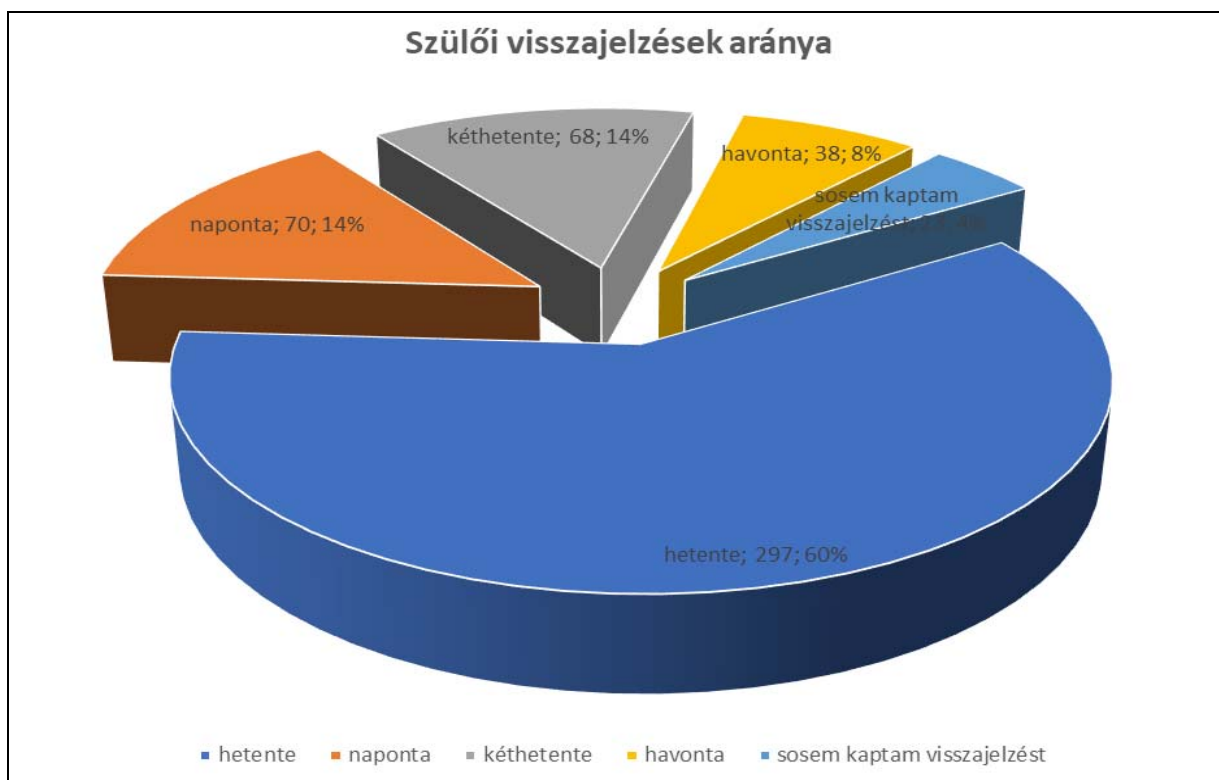
23. *Átlagosan hány ilyen feladatot készített?* Ha megnézzük ezeknek a programoknak a felületét, láthatjuk, hogy szépen gyűlnek a logopédiához kapcsolódó feladatok. Nagyon sok, szakmai szempontból értékes és hasznos feladatot készítettek a kollégák. Jó volna, ha létrejönne egy lelkes csapat, amely jártas ezekben a feladatkészítő programokban, és további jó ötleteket felhasználva újabb jó és értékes logopédiai „játékokkal” bővítené a gyűjteményt. Egy lelkes fiatal kolléganő elkezdte ezeket rendszerezni terápiatípusok szerint. A következő feladat, hogy szakmai szempontból is átnézzük ezeket, hogy melyek azok, amelyeket ajánlani lehet a szakembereknek, illetve a szülőknek. Legtöbb feladat az artikulációs terápiához készült.

23. grafikon

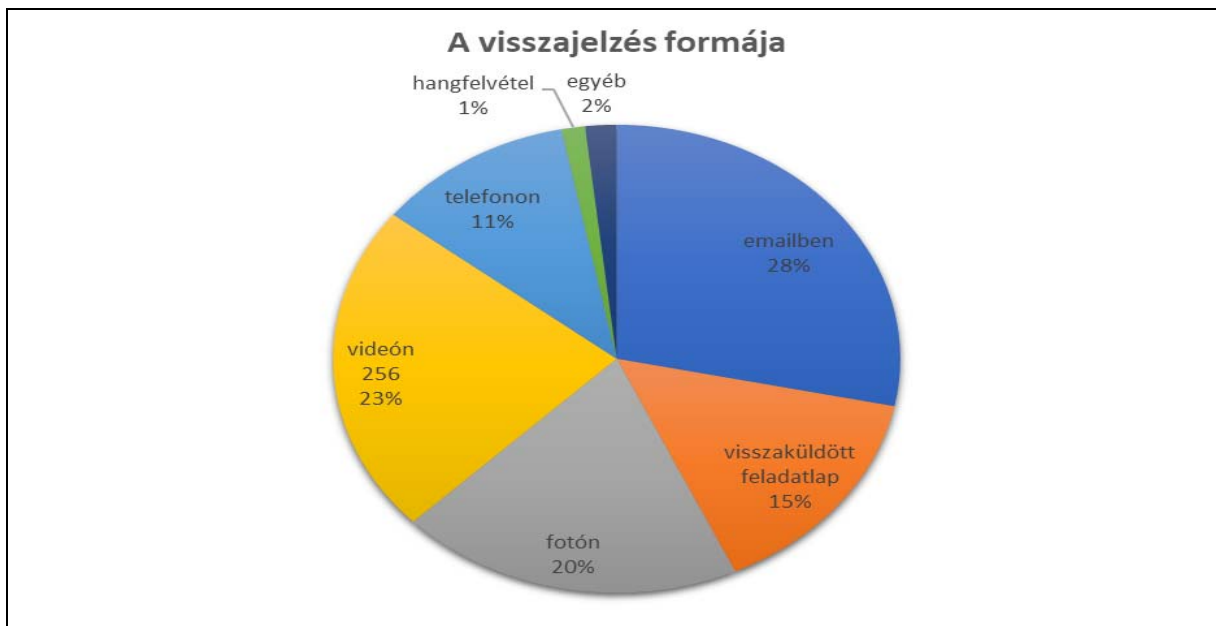
A terápia sikerének egyik fontos kulcsa a szülőkkel való együttműködés. Az együttműködés hiánya megnehezíti, illetve megghiúsíthatja a terápia sikerét. A digitális oktatás bevezetése után ez az együttműködés még fontosabbá vált, de egyben nehezebbé is.

24. *Szülői visszajelzések aránya.* Úgy gondolom, hogy a pedagógusi munka egyik fontos része a szülőkkel való kapcsolat minősége. A logopédiai munkára ez különösen érvényes. A korábbi logopédiai ellátás szerves része volt, hogy a szülőknek egyénileg tartottunk fogadóórákat, ahol részletesen megbeszéltük a gyerekekkel kapcsolatos minden fontos dolgot. Ez az online tanítás bevezetése után lényegesen megváltozott. Kevés idő volt arra, hogy a szülők email-címét megtudjuk, és nagyon rövid idő alatt felvegyük velük a kapcsolatot. Számtalan visszajelzés jött a szülőktől, hogy a nagyobb gyerekek használják a számítógépet, a logopédiára nem jut idejük. Ennek ellenére sokan mindent megtettek azért, hogy gyakoroljanak és válaszoljanak, visszajelezenek a logopédusoknak. A válaszadók 60%-a nyilatkozott úgy, hogy a szülők hetente, 14%-uk naponta, 14%-uk kéthetente visszajelzett nekik. A szülők 4%-a nem jelzett vissza semmilyen formában. Úgy gondolom, ez értékes adat, mert azt bizonyítja, hogy a logopédus kollégáink elkötelezettek, és ebben a nehéz helyzetben is megtalálják a módját, hogy a szülőket rávegyék, biztassák arra, hogy ebben a helyzetben sem szabad elhanyagolni a logopédiai fejlesztést.

24. grafikon

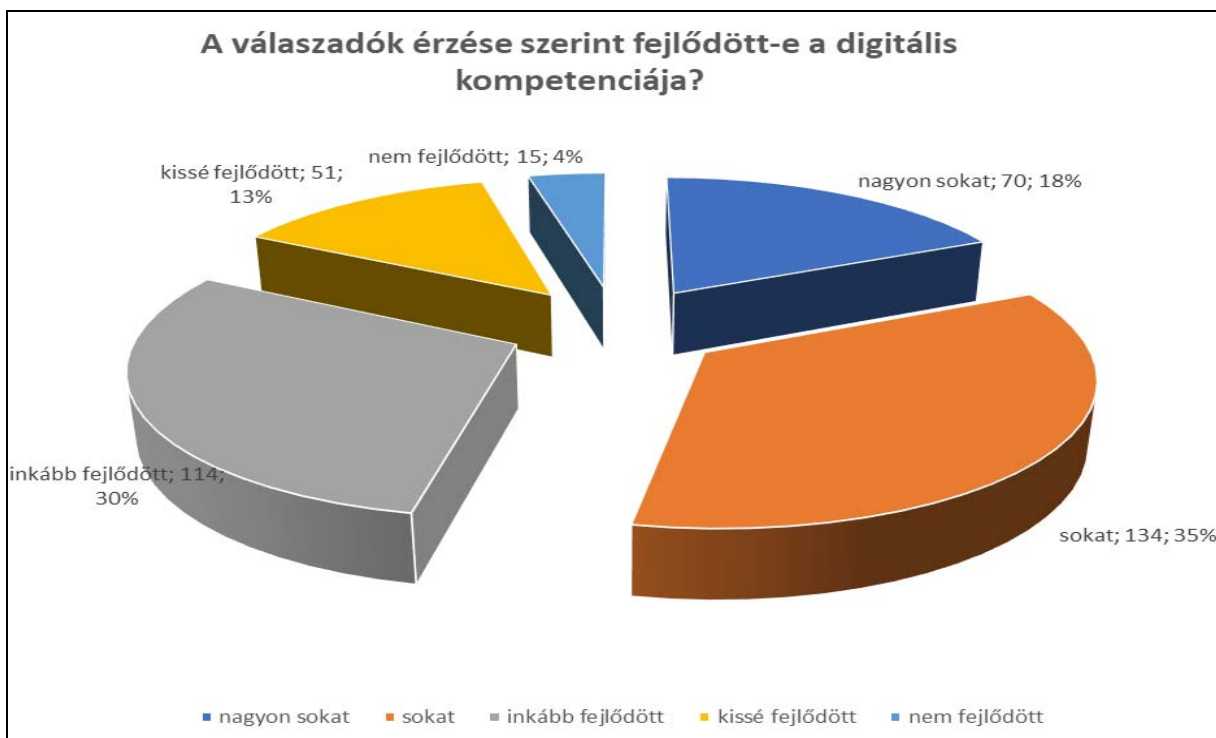
25. *A visszajelzés formája.* Az együttműködő szülők, akik fontosnak tartották a logopédiai ellátást, visszajelezték a logopédus kollégáknak. Ebben az időszakban még fontosabbá vált a visszacsatolás, hiszen a kollégáknak nem volt azonnali visszajelzésük, hogy amit elküldtek, azt jól gyakorolták-e, elvégezték-e azokat a gyakorlatokat, amit adtak? Sokan videóval, fotóval, visszaküldött feladatlappal, telefonbeszélgetéssel nyugtázták, hogy gyakoroltak, elvégezték a feladatot.

25. grafikon

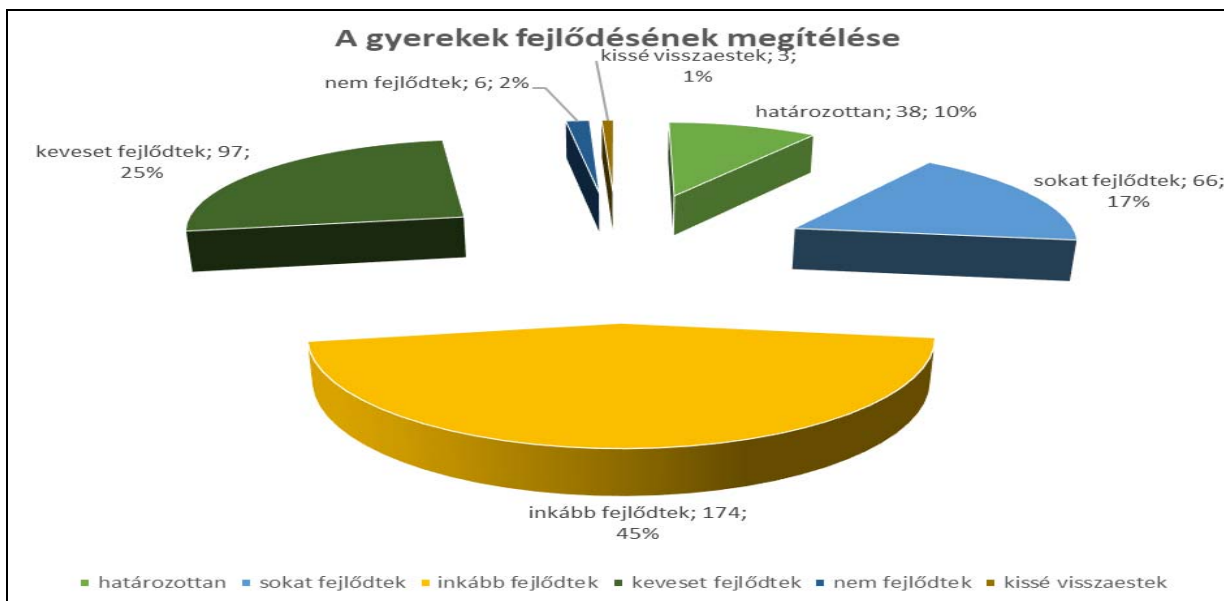
Kíváncsi voltam, hogy a digitális oktatás után mit gondoltak a kollégák a saját digitális kompetenciájuk fejlődéséről.

26. *A válaszadók érzése szerint fejlődött-e a digitális kompetenciája.* Örömmel írhatom le, hogy a választ adók 96%-a úgy érzi, hogy fejlődött ez a kompetenciájuk. 15-en (4%) érezték úgy, hogy semmit nem fejlődtek ezen a téren. Vélhetően, ha valamilyen oknál fogva ismét átállnánk az online oktatási formára, sokkal jobban fel vagyunk készülve erre, bár a véleményekből kiderül, hogy ezt sokan nem szeretnék.

26. grafikon

27. A gyerekek fejlődésének megítélése. A kollégák válaszaiból kitűnik, hogy érzésük szerint a digitális ellátásban részt vevő gyermekek inkább fejlődtek. Kevesen jelezték, hogy az általuk ellátott gyermekek nem, vagy visszafejlődtek.

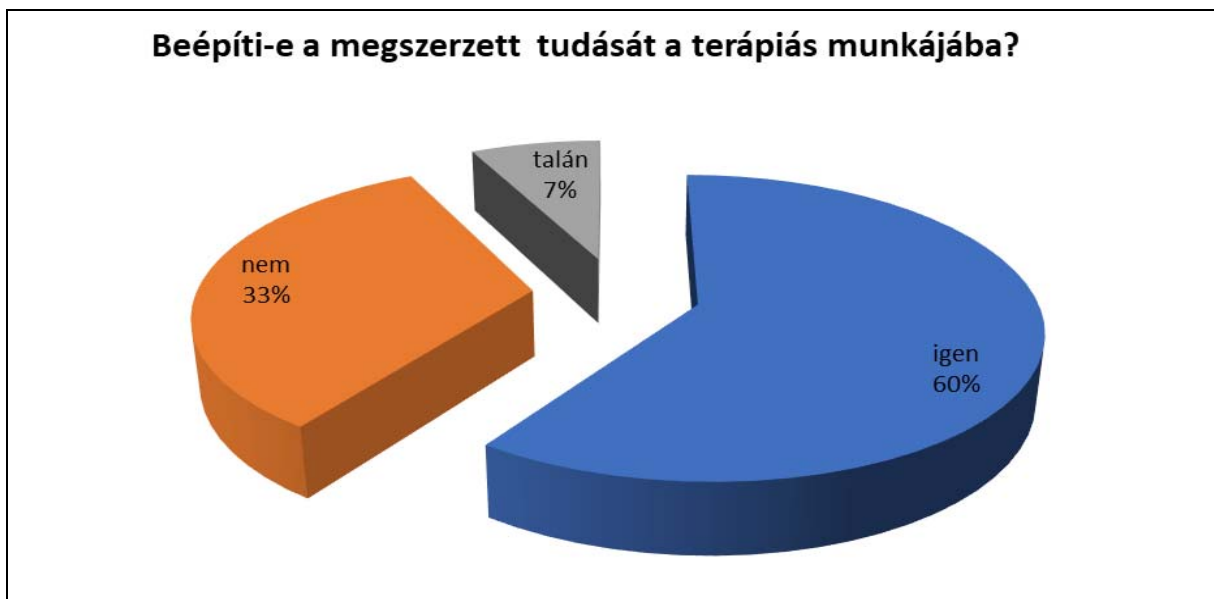
27. grafikon

28. A válaszadók véleménye a képzés szükségességéről. Elsőpró többség szükségesnek tartja, hogy legyen ilyen képzés a gyógypedagógusokat képző felsőoktatási intézményekben. Ezt megfontolásra ajánlom azoknak, akik tehetnek azért, hogy legyen ilyen képzés. Sosem gondoltunk arra, hogy a logopédiai ellátásunk gyakorlata jól megszokott medréből egyszer csak más irányt vesz, egészen új gondolkodásmódra, módszertani kihívásokra fog minket kényszeríteni. Erre nem mindenki volt (van) felkészülve. Itt az ideje, hogy hozzászokjunk ahhoz a gondolathoz, hogy azok a mechanizmusok, amik eddig hosszú évekig működtek, napok alatt változhatnak. Ezekre a változásokra is fel kell készítenünk a leendő gyógypedagógusokat, logopédusokat, fel kell vértetni azzal a tudással, ami megvan, csak tovább kell adni ezeket. Nem szégyen a fiataloktól tanulni, el kell sajátítani a technikai részt tőlük, a tapasztaltabbak cserébe szakmai támogatást adnak.

28. grafikon

29. *Beépíti-e a megszerzett tudását a terápiás munkájába?* A kollégák 60%-a határozottan úgy gondolja, hogy ha visszatérünk a „normális” munkamenethez, valamilyen formában be fogja építeni a munkájába a most megszerzett tudást. 7% pedig határozottan nem. 3% még gondolkodik ezen.

29. grafikon

A digitális logopédiai munka előnyei és hátrányai a kollégák szemével

Erre a két kérdésre nagyon sok és sokféle válasz érkezett. Ezek közül kiemeltem a legtöbbször megemlített gondolatokat. A kiemelésre a szövegelemző módszert választottam, annak függvényében, hogy egy bizonyos kulcsszót hányszor említettek meg a kollégák. A jövőre nézve megfontolandó és figyelemre méltó felvetések jelennek meg mind a fenntartó, mind a kollégák számára.

Előnyök

Kulcsszó: szülő, kapcsolat

A kollégák szinte egyöntetű véleménye, hogy az ellátásnak ez a formája szorosabbá és jobbá teszi a szakember és a szülő kapcsolatát, kommunikációját. „A szülőkkel való kapcsolattartás könnyebb így, mint pl. füzetten keresztül. A szülő közvetlenül is be tudott kapcsolódni a terápiába. A későbbiekben hasznos lehet, pl. hosszabb betegség, hiányzás esetén.”

Kulcsszó: motiváció, motiválás

Nagyon sokan választották azt, hogy a digitális oktatás jobban motiválta a gyerekeket, sőt a szülőket is. „Színesíti a terápiát, motiválók a játékok, a szülőkkel való közös munka inspiráló, a kapcsolat élő, intenzív. Talán a munkánk megítélése is pozitív irányba változott.” „Kényelmesebb, érdekesebb a gyermeknek, a szülő motiváltabb.”

Kulcsszó: beleláltak

Szintén sokan említik, hogy végre a szülők „beleláltak” a logopédus munkájába. Sokan most szembe-sültek azzal, hogy mit is jelent a logopédia, mit is csinál a logopédus. De ez fordítva is igaz, mert a kollégák arról is írtak, hogy jó volt a visszküldött felvételeken látni, hogyan gyakorol a szülő a gyermekkel. „A szülők sokkal inkább beleláltak egy óra felépítésébe, az egész fejlesztési folyamatba.” „A szakember a szülők által küldött felvételek segítségével jobban belelát az otthoni gyakorlás minőségébe, hiányosságaiba, nehézségeibe, gyorsabban, akár azonnal tud tanácsot adni, ez hatalmas előny és felismerés volt számomra.”

Kulcsszó: gyakorol

A kollégák úgy tapasztalták, hogy a szülők szívesebben és többet gyakoroltak a gyerekekkel. Nyilván ez annak is köszönhető, hogy ők is otthon voltak, így több figyelem jutott a gyerekek számára. „A szülő is részt vesz a foglalkozáson, ezáltal bevonódik a terápiába, többet gyakorol a gyermekével.” „A szülők megismerhették a fejlesztések felépítését és az egyes lépések miértjét, fontosságát. Az egyes gyakorlatsorok helyes gyakoroltatását. A szülők rákényszerültek a gyakorlásra gyermekükkel.”

Kulcsszó: változatos

A másik sokat emlegetett előny, hogy változatos, színes feladatokat lehetett készíteni és küldeni a gyerekeknek, vagy éppen ez a helyzet a logopédus változatos feladatok készítésére serkentette. „Változatos, figyelemfelkeltő, érdekes és színes. Digitális világban élnek a szülők és gyermekeik is, akkor a szakembereknek is csatlakozni kell valamilyen formában a digitális világukhoz.” „Változatos feladatok kitalálására kényszerít.” „A digitális eszközök segítségével változatos, akár papíralapú eszközök is készíthetők, hanganyagok széles körű használatát teszik lehetővé.”

Kulcsszó: humoros:

„Nem fertőzödöm meg influenza-időszakban, nem tüsszögnek rám, nincs teremprobléma, nem marad el óra bábszínház miatt, nem zaklatnak a kollégák.”

Sokakban felvetődött, hogy ennek az ellátásnak a pozitív tapasztalatait, feladatait, az ellátási formákat nemcsak a járvány idején lenne érdemes alkalmazni, hanem olyan esetben is, amikor a már ellátott gyermek hosszabb időre kikerül az ellátásból (betegség, lábtörés vagy éppen hosszabb időre külföldre távozik)

Kulcsszó: összefogás

Azt hiszem, hogy a legnagyobb előnye és a legpozitívabb hozadéka a digitális ellátásnak, hogy önzetlenül megmozdult a szakma. Egymást segítve feladatlapokkal, tanácsokkal, online megoldható játékos logopédiai feladatok készítésével, megosztásával. Azt gondolom, ez az erő és összefogás volt az, amely képes volt arra, hogy egyik napról a másikra átálljunk erre az oktatási formára. Köszönet illet mindenkit, aki ebben részt vett. „A logopédusok mély belső indíttatásának, igényességének, szakmai alázatának, szorgalmának és önzetlenségének megtapasztalása – ahogyan a különböző fórumokon egymásnak/egymáson próbáltunk segíteni – sokat segített.” – írja egyik kollégánk.

Hátrányok:

A feldolgozás során azt tapasztaltam, hogy a kollégák többen jelölték meg a hátrányát ennek az ellátási formának. Ebből emelem ki a legtöbbet említetteket.

Kulcsszó: személyes

A válaszadók 134-szer említik meg a válaszukban hátrányként a személyes kapcsolat hiányát. Minden előnyével szemben a személyes jelenlét, a közelség, a simogatás nagyon hiányzott a kollégáknál a legjobban. „A személyes jelenlét, a 'csak megérintem, ránézek és érti, amit szeretnék' típusú élmények teljesen hiányoztak.”

Kulcsszó: technika

Nagyon sokan említették hátrányként a technikai háttér rossz minőségét, internet, laptopok elavultsága, kamera nélküli gépek. Sokan panaszolták, hogy a fenntartó semmilyen eszközt nem adott az ellátáshoz, saját eszközeivel, internettel látta el a feladatot. Arra is gondolni kell, hogy sok családnak semmilyen eszköz nem állt rendelkezésre. Ha ismét digitális oktatásra kell átállni, akkor ezek a gyermekek nem fognak kapni ellátást. Volt olyan ellátás, hogy a logopédus postán küldte a feladatlapokat a gyerekeknek. „Az online kapcsolat akadozott, a saját, ill. a gyerekek technikai feltételeit nem tisztáztuk, emiatt volt, hogy a küldött videót nem tudták lejátszani (hardware hiba miatt), vagy megszakadt az online óra a kis sáv szélesség okán.”

Sokan jelezték, hogy sokkal többet dolgoztak így, mint a normál ellátásnál. Valóban sok munka volt egyenként megírni az óraterveket, feladatlapokat, ezt elküldeni, feltölteni, feladatokat kitalálni, megírni a szülőknél, és még online órákat tartani. Sokan panaszkodtak a bizalom hiányára, arra, hogy állandóan bizonyítaniuk kell, hogy ők dolgoznak, ezt bizony sokan megalázónak érezték. „Engem mélységesen elkésérít a ... vezetőinek hol közömbös, hol negatív hozzáállása szakmai, erkölcsi és lelki téren egyaránt! Felháborítónak tartom azt, hogy ebben a nehéz időszakban teljesen magamra maradtam! Felháborítónak tartom, hogy a vezetőim megnövelték az adminisztrációs terheiket! Felháborítónak tartom azt a hangnemet, amivel munkára akartak bírni, amikor már rég kialakított munkarendben dolgoztam!” „Minden felelősséget rám hárított a rendszer, old meg, és most rögtön. Azonnal adminisztráld és bizonyítsd, hogy dolgoztál. Megalázó volt.”

Összefoglalás

Az összefoglaló részt a járvány második hullámának kezdetén írom, minden bizonytalan, nem tudja senki, hogyan tovább. Az biztató, hogy nem indulunk nulláról, rengeteg, a kollégák által megosztott online feladat, feladatlap van a logopédus közösség honlapjain. Nagyon biztató, hogy minden nehézség, akadály, a logopédiai terápiában eddig ismeretlen formákba történő online ellátásra átállás mennyire más dimenzióba helyezte az eddig jól megszokott logopédiai ellátás menetét. A visszaküldött és kitöltött kérdőívek nem tükrözik teljes körűen a Magyarországon dolgozó logopédusok véleményét, ezért is nem történt mélyebb elemzés.

Az első és legfontosabb megállapítás, ami a válaszadók írásaiból tükröződik, a szakmai alázat és az összefogás jelenléte: „Fantasztikus volt a 'szakma' megmozdulása, összefogása! A szakmai anyagok korlátlan elérhetőségével, információcserével, módszerek és eszközök bemutatásával, egymás biztatásával segítettük egymást! Példa értékű emberséget és magas színvonalú szakmaiságot tapasztaltam a pedagógustársadalom, azon belül a logopédusok részéről is! Fontosnak tartanék egy olyan 'hibrid' rendszer kidolgozását, mely a hagyományos oktatási formákat, a logopédiai terápiákat ötvözi a digitális oktatással!”

Összességében felemás volt a vélemény a digitális ellátást illetően, volt, aki egyértelműen elutasító volt, volt, aki nagyon élvezte és sikerei voltak, de a legtöbben vegyes érzésekről számoltak be. Volt benne jó is és rossz is. Nagy tanulsága ennek a felmérésnek, hogy egyöntetűen más lett, jobb lett a szülővel a kapcsolat. Ha visszatérünk a hagyományos ellátásra, ezt az előnyt mindenképpen ki kell használnunk.

A jövőre nézve fontosnak tartjuk, hogy a beérkezett válaszok és észrevételek alapján javaslatokat, ajánlásokat tegyünk. Ezek az ajánlások nemcsak a kollégáknak, a szakmának szólnak, de nagyban a fenntartónak, az intézmények vezetőinek is:

- Technikai eszközök biztosítása a digitális ellátáshoz, tovább kell bővíteni a logopédiai feladatok, gyakorlatok, online megoldható logopédiai játékok, videók tárházát, és ezt közös tárhelyre feltölteni, hogy az ország bármely pontján elérhető lehessen.
- Képzés indítása az oktatójátékok készítéséhez (Wordwall, LearningApps, Genially stb.), illetve a különböző online kapcsolattartó programokhoz (Skype, Teams, Meeting stb.). Ezeket az anyagokat csak szakmai szempontú lektorálás után lehessen feltölteni.
- Szupervízió megteremtése a kollégák részére.
- A kollégák mentális jólétét elősegítő szakemberek bevonása.
- A hátrányos helyzetű családok részére eszközök rendelkezésre bocsátása.
- Az adminisztrációs terhek csökkentése a digitális ellátás idején.
- Intézményenként a technikai segítségnyújtáshoz egy csapat létrehozása, rendszergazdák, a digitális világban jártasabb kollégák részvételével.
- Javasoljuk, hogy a gyógypedagógusokat képző intézmények építsenek be olyan kurzusokat, amelyek megismertetik a hallgatókat az online tanítás módszereivel, eszközeivel.